โลกที่เราทิ้งไว้ข้างหลัง

โศภนิศ นามศิริ

๑.

ฉันน่าจะไปถึงนิพพานการเมืองตั้งแต่วันนั้น วันที่พ่อว่า “ดนตรีนี่แหละเปลี่ยนโลกได้”

แต่ในวัยนั้น ฉันฟังแล้วไม่ได้ยิน พ่อคงหวังว่า โรคการเมืองขึ้นสมองจะแก้ได้ด้วยเสียงดนตรี

“ดนตรีกับการเมืองมันเหมือนกัน” พ่อว่า เมื่อฉันยืนยันจะเรียนการเมือง ถ้าต้องเรียนดนตรี ฉันคงจะหนีไปให้ไกล ให้ฉันปลูกผัก ตักน้ำทำสวน ยังดีกว่าให้ฟังมหาอุปรากร ยังเหนื่อยน้อยกว่าอ่านบันไดเสียงบนบรรทัดห้าเส้น ถ้าการเมืองเหมือนดนตรี ป่านนี้พ่อคงเป็นรัฐมนตรีไปแล้ว ฉันได้แต่ค่อนในใจ

พ่อคงไม่รู้ว่า ฉันแอบอ่านสรรนิพนธ์ของท่านเช กูวารา เมื่อต้องค้นหาสุนทรียะในซิมโฟนีของท่านโมสาร์ท พ่อคงไม่รู้ว่าหนังสือ ‘ต้องห้าม’ ทั้งหลายที่พ่อให้เอาไปเผา คือหนังสือต้องอ่านของฉันตอนฝึกเล่นไวโอลิน พิณ แคน และกีตาร์...พ่อคงไม่รู้ว่า เพลงของพ่อคือเพลงต้องห้ามสำหรับฉัน

สี่สิบปีผ่านไป ฉันไม่รู้หรอกพ่อว่าใครถูก แต่พ่อรู้ไหม ฉันต้องเรียนทฤษฎีประหลาดของพ่อด้วยการต่อรองกับความตาย ฉันไม่ได้พูดเล่น

๒.

เรื่องมันเริ่มขึ้นเมื่อวันนั้น วันที่ไอ้เด็กหนุ่มตูนิเซีย พ่อค้าขายผลไม้ คนนั้นที่ดันทะลึ่งจุดไฟเผาตัวเองเพราะโดนยึดรถเข็นเก่า ๆ กับแอปเปิลไม่กี่กิโล ถ้าหมอนั่นมันยอมจ่ายค่าน้ำชากาแฟแค่สองร้อยบาท โลกของเราก็คงจะอยู่เย็นเป็นสุขสืบไป แต่ไม้ขีดไฟก้านเดียวปลุกให้คนหลายล้านลุกฮือเรียกหาความยุติธรรม แล้วลุกลามไปอีกสามทวีป ยี่สิบกว่าประเทศแล้วชาวโลกผู้โหยหาวีรบุรุษก็พากันสรรเสริญเยินยอวีรกรรมของเจ้าหนุ่มนั่น ใช่จ้ะพ่อ หมอนั่นเขาพลีชีพสร้างโลกใหม่ แต่ฉันกับลูกเมียเกือบต้องย้ายไปอยู่โลกอื่น

วันแรกที่เราไปถึง อุณหภูมิความป่วยไข้แห่งฤดูใบไม้ผลิกำลังพุ่งสูง เมืองเก่าหลายพันปีกลับมาเกิดใหม่ในห้วงยามแห่งการปฏิวัติ คนที่ทั้งชีวิตปากกัดตีนถีบไปวัน ๆ ตื่นขึ้นมาเป็นผู้กล้าและเสรีชน จากโรงแรมหรูถึงห้างสรรพสินค้า จากตลาดบาร์ซาถึงเมืองสลัมท้าจากอิฐแดงยาวไกลสุดลูกหูลูกตา นักปฏิวัติต่างเดินเกลื่อนกลาด ทุกกำแพงประกาศคำขวัญ ‘อำนาจประชาชนอยู่เหนืออำนาจอื่นใด’ เมืองที่มีแต่ตึกสีฝุ่น สีทรายและสีเทาพลันสดใสด้วยเสรีภาพที่แทรกอยู่ในอากาศ พอนาทีแรกที่เข้าไปรายงานตัว ‘นาย’ บอกว่า

“ไม่มีอะไร โรคตูนิเซียกำลังระบาด เราแค่ ‘ติดกับดักสถานการณ์’” นายว่า ด้วยรอยยิ้มที่มีหลายนัย “ไม่ต้องกลัว ค่อย ๆ ดูไปวันต่อวัน” แล้วท่านก็ให้โอวาทว่า เมื่อทำอะไรไม่ได้ หนีไปไหนไม่รอดก็ต้องทำใจ ใน

ยามคับขันขอให้นึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ขอให้มองทุกอย่างเป็นเรื่องขำ แล้วทุกอย่างก็จะผ่านไป นักเรียนนอกอย่าง 'นาย' คงค้นพบพระศาสนาแถววัดไทยในลอนดอน หรือซิดนีย์ พอฉันลาไปไม่ทันพ้นห้องมีเสียงตามมาว่า

"ไม่ต้องเข้าไปใกล้ที่ชุมนุมนะ ไม่คุ้มหรอก เลขาโทญี่ปุ่นเพิ่งโดนแก๊สน้ำตาตายไปวันก่อน"...

...ฉันไม่ต้องไปใกล้การชุมนุม มันมาหาเราเองถึงหน้าบ้าน บ้านที่ฉันเช่าอยู่ติดสนามยิงปืนที่ทั้ง 'นาย' และลูกน้องต่างข้องใจว่า ทำไมต้องพาลูกเมียไปนอนฟังเสียงปืนตั้งแต่เก้าโมงเช้าจนถึงสี่โมงเย็นทุกวัน ฉันไม่ได้ว่าอะไร ฉันรู้ว่า การเตรียมลูกชายวัยสองขวบให้คุ้นเคยกับเสียงปืนนั้นถูกต้องแล้ว

แรกๆ หลังชัยชนะของการปฏิวัติประชาชน ฉันคิดว่า นี่คือโลกที่ฉันใฝ่ฝัน สวรรค์ของการเมือง ฉันเห็นความฝัน ความหวัง พลังศรัทธาฉายโชนอยู่ในแววตาของคนหนุ่มสาว แววตาที่ฉันเคยเห็นมาก่อน แววตาของน้านิรันดร์ สมัยเขาต่อต้านกฎุมพีผู้กดขี่ขูดรีด

มันเป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่กลุ่มคนหนุ่มสาวเหล่านั้น เช่าแค่ห้องแคบๆ มีคอมพิวเตอร์กับโทรศัพท์มือถือไม่กี่เครื่องแต่เรียกคนลงท้องถนนได้ครั้งละเป็นหมื่นเป็นแสน หรืออาจจะเป็นล้าน ไม่มีใครยืนยันตัวเลข

ความตื่นเต้นท้าทายอยู่ที่การอ่านสถานการณ์ให้ถูกต้องแม่นยำแบบวันต่อวัน ชั่วโมงต่อชั่วโมง นาทีต่อนาที ความสุขของฉันคือการทำนายได้แม่นกว่ากูรูผู้รู้ทั้งหลายของบีบีซี ซีเอ็นเอ็น และอัลจาซีรา ถือเป็นการทดสอบทฤษฎีที่เรียนมาจนท่วมหัว แต่ครั้งนี้มีเดิมพันชีวิตของคนไทยกว่าสามพันคน

๓.

เช้าวันนั้น ฉันไป “พบหารือ” กับโม ซาอิด ที่ “สำนักบริการข้อมูลข่าวสารแห่งรัฐ” หน่วยงานทรงอำนาจที่งานบริการข่าวสารน่าจะสำคัญเป็นอันดับท้าย เขาคือตัวหลักระดับอำนวยการที่ดูแลเรื่องเมืองไทย เราต้องร่วมงานกันในฐานะหุ้นส่วน ตราบที่ต่างยังอยู่ในตำแหน่ง

เขาทักทาย สวัสดี และเรียกฉันว่า พี่ ในภาษาไทย ไม่มีอะไรน่าแปลกใจ เขารู้ข้อมูลเกี่ยวกับฉันและฉันรู้ประวัติเขา ในโลกของเรา การรู้เขารู้เรา คือกฎทองข้อที่หนึ่ง ฉันรู้ว่าเขาชอบเมืองไทย ชอบคนไทย เขาเองก็คงรู้ว่าฉันทำงานเรื่องโลกแถบนั้นมานานเกินสิบปี

“ต่อไปนี้ ทุกอย่างคือการเริ่มต้นใหม่ เพื่อเดินไปสู่ประชาธิปไตย”

“รัฐบาลชั่วคราวจะร่างรัฐธรรมนูญ แล้วเลือกตั้งรัฐสภา แล้วเลือกประธานาธิบดี หรืออาจเลือกตั้งรัฐสภาก่อนค่อยเลือกประธานาธิบดี แล้วค่อยร่างรัฐธรรมนูญ ขึ้นอยู่กับประชามติ ทุกอย่างกำลังเดินไปบนเส้นทางที่ถูกต้อง” เขาว่า ฉันรู้ว่า เขาพูดไปตามหน้าที่ทุกอย่างคงไม่เดินเป็นเส้นตรงขนาดนั้น แต่เราอยู่ในอาชีพที่ต้อง “ขาย” แต่สิ่งที่ดีของชาติเราอยู่ในงานของการวาดฝัน ใช้วาจาดับร้อนผ่อนเย็นและสร้างความหวังที่ฟังดูดี

ฉันถามถึงแนวโน้มความรุนแรง การชุมนุมและการปะทะที่ยังไม่มีท่าทีว่าจะสิ้นสุดลง

“ไม่ต้องห่วง ทุกฝ่ายกำลังปรับจูนเข้าหากัน ทุกฝ่ายหวังดีต่อชาติบ้านเมืองกันทั้งนั้น”

แล้วเขาก็เป็นฝ่ายหยั่งท่าทีของฉันเกี่ยวกับข้อเรียกร้องของประชาชนหลากหลายฝ่าย

“มันเป็นเรื่องปกติ ไม่ใช่หรือ ท่าน ผอ.? คนที่ไหนในโลกก็อยากกินดี อยู่ดี มีสุข มีสิทธิ มีเสรีทางความคิดเห็น มีส่วนร่วมทางการเมือง ร่วมกำหนดชะตากรรมบ้านเมือง” ฉันว่าไปตามทฤษฎี

“ความวุ่นวาย มันเป็นเรื่องธรรมดาของการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตย” ฉันหยุดไว้แค่นั้น แม้ใจอยากบอกว่า มันอาจจะเป็นการเปลี่ยนไม่ผ่าน หรือผ่านไปสู่สิ่งที่ดีหรือเลวร้ายกว่า ไม่มีใครรู้ได้

“ตอนนี้ประชาชนดูเหมือนจะกระตือรือร้นกันมากไปหน่อย” ซาอิดว่า เหมือนจะยั่วให้แย้ง ฉันอยากวิจารณ์ปัญหาต่างๆ นานาที่สั่งสมมานาน แต่ก็พูดแค่ว่า เมืองไทยก็ผ่านช่วงนี้มาก่อน เราเข้าใจดี

“ประชาธิปไตยมันไม่ใช่หนังม้วนเดียวจบ มันเป็นกระบวนการล้มลุกคลุกคลานกันไป ค่อยๆ เรียนรู้กันไป อังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐฯ ยังใช้เวลาเป็นร้อยปี” ฉันว่า

“แสดงว่า ของเรานี่เหลืออีกแค่ ๙๙ ปี ใช่ไหม?” เขาว่าเองแล้วก็หัวเราะเอง...มันอาจจะนานกว่านั้น ฉันบอกตัวเอง...

๔.

ฉันไปพบเพื่อ “พูดคุย” กับโม ฮัสซัน กราฟิกดีไซเนอร์ ที่กลายมาเป็นผู้นำขบวนการเยาวชนในวันนั้น วันที่เขากำลังเตรียมแถลงข่าวขับไล่ “ศัตรูใหม่” ของประชาชน รักษาการนายกรัฐมนตรีที่ไม่มีความจริงใจต่อจิตวิญญาณการปฏิวัติ

ที่ทำการของเขากำลังสับสนอลหม่าน คึกคักด้วยนักข่าว นักกิจกรรม และคนหนุ่มสาวผู้เร่าร้อน ต่างเดินต่างวิ่งกันขวักไขว่ ฉันแปลกใจที่ฐานที่มั่นของเขาไม่มีการรักษาความปลอดภัยใดๆ ใครๆ ก็เดินเข้าเดินออกได้ตามใจชอบ ฉันนึกถึงชมรมค่ายอาสาในมหาวิทยาลัย ถ้ามี

ผู้หวังดีเอาระเบิดมาซุกไว้ นักปฏิวัติทั้งหลาย รวมทั้งฉันก็คงตายไปอย่างไร้เดียงสา ฉันถามเขาเกี่ยวกับแผนงานขั้นต่อไปหลังชัยชนะของประชาชน

“เราจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองแบบเก่า ๆ เราจะไม่ตั้งพรรค ไม่ลงเลือกตั้ง ส.ส. ส.ว. หรือประธานาธิบดี” เขาว่า ตามข้อมูลที่ฉันมี อัสซันอายุ ๓๐ ต้น ๆ แว่นตา หนวดและเคราเล็กน้อยบนใบหน้าไม่ได้ทำให้ดูแก่ขึ้นมาก แม้เขาจะอาวุโสสูงสุดในขบวนการหนุ่มเหน้าสาวสวยที่ส่วนใหญ่อายุยี่สิบเศษ

“เราจะรักษาจิตวิญญาณอันบริสุทธิ์ของการปฏิวัติ ขนมปัง เสรีภาพ ความยุติธรรมทางสังคม ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เราจะไม่แย่งชิงอำนาจ ไม่แสวงหาผลประโยชน์แข่งกับใคร เราจะสู้ตามแนวทางของเรา สู้ด้วยสันติวิธี”

ฉันคุยไป มองซ้ายมองขวาหาประตูหน้าต่างทางออกไปด้วย อยากถามว่า พวกเขาจะไปสู่สิ่งสูงส่งนั้นอย่างไร แต่ยั้งไว้ อยากถามว่า เสรีภาพ ความเสมอภาค โอกาส ความมั่นคง ความยุติธรรม จะเป็นจริงได้อย่างไร ถ้าคนส่วนใหญ่ทุกข์ทรมานอยู่กับปัญหาประจำวัน ค่าครองชีพ คนตกงาน โจรขโมย รถติด มลพิษ ขยะล้นเมือง น้ำไม่ไหล ไฟฟ้าดับ และเด็กจรจัดข้างถนน เขาจะแก้วิกฤตการคลังอย่างไรด้วยปฏิบัติการบนท้องถนน เกือบเผลอพูดว่า ‘ปีศาจนั้นอยู่ในรายละเอียด’ แต่ยั้งไว้ทัน ฉันไม่มีสิทธิห้ามความฝันของใคร ไม่มีสิทธิหมิ่นแคลนพลังบริสุทธิ์ที่คงเหลืออยู่ไม่มากในโลกของเรา

“ดูเหมือนว่า หลายฝ่ายกำลังเล่นงานพวกคุณ” ฉันถามโดยไม่หวังคำตอบ

“เรารู้อยู่แล้ว ตั้งแต่วันแรก ตอนนี้เราก็โดนไปหลายคดี หลายคนยังอยู่ในคุก หลายคนกลายเป็นวีรชน แต่การเอาไปขังก็แค่เอาไปขัง ความตายก็แค่ความตาย ถึงตายก็ไม่ได้แปลว่า เราแพ้” เขามองตา

เหมือนจะส่งพลังความจริงใจมากับถ้อยคำ “ความฝันของเราไม่มีวันตาย ไม่มีวันแพ้”

๕.

เพียงไม่กี่เดือนต่อมา ฉันเริ่มอ่อนล้า ดูเหมือนว่าทุกวัน ทุกเวลา นักปฏิวัติต่างไม่มีใครยอมหยุดพักหายใจ ไม่หลับไม่นอน ดูเหมือนว่าทุกกลุ่มทุกฝ่ายต่างจัดชุมนุม จัดแถลงข่าว ออกแถลงการณ์ ยื่นข้อเสนอวันละสามสี่ข้อทุกวัน ทุกคนต่างต้องการคำตอบ ‘เดี๋ยวนี้’

ณ ยามนั้น ถนนทุกสายกลายเป็นห้องทดลองการเมือง จัตุรัสน้อยใหญ่กลายเป็นเวทีประชันโวหารการปลุกเร้าอันเร่าร้อน พอใกล้สว่างก็จะแปรสภาพเป็นสนามซ้อมกระสุนยาง กระสุนจริง และแก๊สน้ำตา ฉันเหนื่อยหน่ายที่ต้องเขียนรายงานทุกวัน การชุมนุม ประท้วง ปะทะ เป็นฉากเก่าที่ดูซ้ำแล้วซ้ำเล่า แค่ครึ่งปีผ่านไป ฉันต้องหาทางมองทุกอย่างให้เป็นเรื่องปกติ บางครั้งเหมือนหลุดไปอยู่ในโลกสมมุติ โลกที่การต่อสู้คือสันทนาการรูปแบบใหม่

ฉันเห็นทำเนียบประธานาธิบดี สถานีตำรวจ สถานีโทรทัศน์เป็นเป้าประลองความแม่นยำในการขว้างปาก้อนอิฐก้อนหิน ระเบิดเพลิง และรองเท้า ฉันเห็นตึกรัฐสภา ศาล ที่ทำการพรรคการเมือง กระทรวงมหาดไทยกลายเป็นที่ทดสอบความสามารถเฉพาะตัวในการป่ายปีน เห็นการวิ่งหนีรถฉีดน้ำแรงดันสูงกระเซอะกระเซิงกระเจิดกระเจิงกันไปคนละทิศละทางเป็นกิจกรรมลดภาวะโลกร้อน

ฉันเห็นวันศุกร์ วันชุมนุมใหญ่ เป็นวันตัดสินการประกวดคำขวัญรางวัลชนะเลิศมักจะเป็น “วันศุกร์แห่งความเดือดดาล” “วันแห่งความโกรธแค้น” และ “วันแห่งศักดิ์ศรี” เห็นการประท้วงและการปะทะเป็น

มหกรรมแห่งความหฤหรรษ์บันเทิง การชุมนุมแบบปักหลักหรือแบบเคลื่อนที่เร็วเป็นมหรสพที่ไม่เก็บค่าผ่านประตู เสียงปืน เสียงระเบิด เสียงประทัดเป็นมโหรีปี่กลองกล่อมขวัญนักสู้ และเผื่อแผ่ไปยังผู้ที่ไม่ได้ต่อสู้

ฉันเห็นการหลั่งไหลของคนนับแสนไปสู่ที่ชุมนุมเหมือนสายรุ้งพุ่งโค้งไปรวมกันที่จัตุรัส เยาวชนคนหนุ่มผู้เคียดแค้น สาวรุ่นไฟแรงที่แต่งแต้มแก้มแดงเป็นสีธงชาติ คนชราที่อุ้มลูกจูงหลาน นักคิด นักกิจกรรม นักรบออนไลน์ นักวิชาการ ปัญญาชนทั้งปีกซ้าย ปีกขวา เสรีและไม่เสรี นักเทศน์นักธรรมทั้งคณะเก่า คณะใหม่ สายกลาง และสุดโต่ง ศิลปินดารา นักร้องนักดนตรี กวีนิรนาม คนงาน คนหางาน นักโทษแหกคุกอันธพาลรับจ้างและที่มาด้วยใจ กระทั่งหนุ่มหื่นที่ออกมาหาความหมายกับร่างกายของนักสู้สตรี ทุกคนต่างไปร่วมงานคาร์นิวัลใหญ่ให้ลืมทุกข์โศก ณ โลกมนุษย์

ฉันจดสถิติผู้เสียชีวิต ๘๔๖ ๑๕ ๕๑ ๗๒ ๑๒ ๕๔ ๗๔ ๑๘... เหมือนจดโพยหวยสำหรับสลากกินแบ่งงวดต่อไป

ฉันรู้สึกชินชายิ่งกว่าเดิมเมื่อย่างเข้าปีที่สอง ผู้คนเริ่มก่นด่า ต่างชี้หน้าหาคนผิด ท้องถนนไม่ใช่โรงเรียนการเมือง เสรีภาพกับเสถียรภาพถูกจับขึ้นตาชั่ง เสียงส่วนใหญ่อาจเป็นปีศาจที่ร้ายกว่า บ้างจึงสวดภาวนา บ้างร้องหาผู้นำที่เพิ่งขับไล่ไป บ้างเพรียกหาวีรบุรุษของวันพรุ่งนี้ บ้างครวญหาผู้นำในฝันแต่ครั้งบรรพกาล สุดท้ายในปีที่สามก็ถึงกาลอวสานของรัฐบาล รัฐสภาและประธานาธิบดีที่เลือกมากับมือ

๖.

“ถ้าจะโทษใครก็ต้องโทษประชาชน ประชาชนเลือกคนผิด” ซาอิด บอก หลังแจ้งข่าวการยึดอำนาจและประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในค่ำ

วันนั้น เขาเน้นว่า นี่คือรัฐประหารแบบประชาธิปไตย มีประชาชนลงชื่อเรียกร้องยี่สิบสองล้านคน...ฉันไม่แน่ใจว่าเคยได้ยินศัพท์การเมืองนี้ที่ไหนมาก่อน ฉันไม่เชื่อตัวเลขที่ซาอิดอ้าง แม้จะเห็นผู้ชุมนุมแน่นขนัดในหลายเมือง เขาบอกกลั้วหัวเราะว่า

“คงไม่มีอะไรรุนแรงหรอก ใจเย็นๆ พี่ ใจเย็นๆ” ...เขาพูดคำว่าใจเย็นๆ เป็นภาษาไทย เขาเคยเล่าด้วยความภูมิใจว่าได้มาจากสาวลึกลับแถวซอยนานา...ฉันไม่เคยเชื่อซาอิด แม้เราจะนับถือกัน กินข้าว กินกาแฟ จับเข่าคุยกันมาตลอดสามปี คำว่า ใจเย็นๆ ที่เย็นเยือกแบบนั้นแปลว่า การนองเลือดครั้งใหญ่กำลังใกล้เข้ามา....

วันที่ฉันต้องใจเย็นๆ มาเร็วกว่าที่คาด การปะทะเริ่มต้นตั้งแต่เช้าที่ “จัตุรัสแห่งการปลดปล่อย” ก่อนกระจายไปยังจุดชุมนุม และตรอกซอกซอยทั่วมุมเมือง ความรุนแรงลุกลามไปอย่างรวดเร็ว สถานีโทรทัศน์ทุกช่องถ่ายทอดสดการต่อสู้ระหว่างมวลชนกับฝ่ายทหาร ระหว่างมวลชนทั้งสองฝ่าย สลับด้วยภาพการป่วนเมืองของกลุ่มอันธพาล การก่อวินาศกรรม เหตุการณ์จลาจล การปล้นสะดมทั้งในเมืองเล็กและใหญ่ การต่อสู้ในหมู่บ้านชานเมืองและริมชายแดน การระเบิดท่อส่งน้ำมันในเมืองทะเลทราย เสียงผู้สื่อข่าวรายงานการนับศพและผู้บาดเจ็บที่เพิ่มสูงขึ้น ภาพความชุลมุนวุ่นวาย ภาพการเร่งลำเลียงศพในห่อผ้าขาว ศพแล้วศพเล่า ภาพเลือดแดงฉานทำให้ฉันต้องเบือนหน้าหนี...

กลิ่นแก๊สน้ำตาฟุ้งกระจายมาจากจุดปะทะที่สี่แยกห่างไปไม่ไกลจากสถานทูตทำให้ต้องกลั้นหายใจ...ห่างออกไปเปลวไฟกำลังโหมไหม้ส่งควันดำขึ้นสู่ฟ้า เสียงปืนถี่รัวกรีดวิญญาณ เสียงรถพยาบาลทั้งใกล้ไกล เฮลิคอปเตอร์บินวนรอบเมือง ใกล้เข้ามาได้ยินเสียงโห่ร้อง เสียงยิงปืนขึ้นฟ้า ฉันมองสำรวจทุกตึกที่อยู่รายรอบ ซาอิดเตือนให้ระวังพวกสไนเปอร์ เราไม่มีทางรู้ว่า เขากบดานอยู่ที่ไหนในความมืด

“ไม่มีอะไร เขาเล่นจุดพลุ จุดประทัดกัน” ฉันบอกลูกชายซึ่งเคยชินกับเสียง ในสถานการณ์ขั้นวิกฤต ฉันพาลูกเมียหลบเข้าสถานทูต มันอาจเป็นที่ปลอดภัย หรืออาจเป็นเป้าหมายการปล้นสะดม หรือเป็นที่ระบายอารมณ์ของฝูงชน ไม่มีใครในทีมขอร่วมชะตานอกจากอาเหม็ด ภารโรงวัยชราที่บอกว่า จะอดตายหรือถูกยิงตายก็ไม่ต่างกัน ถึงอย่างไรในยามนี้ ไม่ว่าอยู่ที่จุดใดก็อันตรายพอกัน ฉันไม่หวังพึ่งซาอิดที่บอกว่าจะส่งทีมมาลาดตระเวนเป็นระยะ บ้านเมืองอยู่ในมิคสัญญีจนเกินกว่าใครจะดูแลใครได้ ฉันไม่หวังพึ่งตำรวจอาสาหน้าตึกวัยกระเตาะสองนายที่ถูกเกณฑ์มาพร้อมปืนยาวเก่า ๆ แต่ไม่มีกระสุน ยามภัยมาใกล้ตัว สองหนุ่มนั่นคงเตลิดหนีไปก่อนใครหรืออย่างมากก็คงได้แค่ร้องขอชีวิต

“เราลงไปเล่นซ่อนแอบกันในห้องใต้ดินจะดีกว่า” ฉันบอกลูกเมื่อเสียงปืนใกล้เข้ามา พยายามคุมสติ แล้วรีบอุ้มลูก เร่งเมียให้หนีลงบันได ตำรวจหน้าประตูตึกตะโกนให้เราหลบเข้าที่ซ่อน แต่ลูกชายยังร้องหาตุ๊กตาไดโนเสาร์ที่ไม่เคยห่างตัวแม้ยามหลับ...เสียงยิงปะทะดังสนั่นอยู่หน้าตึกอย่างต่อเนื่อง ฉันกดลูกให้หมอบราบลงกับพื้นแล้วบอกให้เงียบ “เขาเล่นยิงกันเหมือนในเกมไง” ฉันว่า...เขากอดตุ๊กตาไดโนเสาร์ไว้แน่น ฉันได้แต่ภาวนาให้พรุ่งนี้เรายังมีลมหายใจ...เล็งไปที่ทางออกประตูลับ...เวลาช่างผ่านไปเชื่องช้า ทุกวินาทีคือความทุกข์ทรมาน...ฉันได้แต่ภาวนา

...สิ้นเสียงปืนเมื่อตอนใกล้สว่าง ลูกเมียยังหลับอยู่กับพื้นในห้องใต้ดิน ฉันขอบคุณทุกสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เรายังมีชีวิตอยู่ แต่การนอนฟังเสียงปืนทั้งคืน ทำให้ต้องคิดวนเวียนหาถ้อยคำเขียนรายงานฉบับด่วนที่สุด สมองตื้อตัน อ่อนล้าเกินกว่าจะเขียนอะไรได้แหลมคม ร่างโทรเลขฉบับเช้านั้นจึงเป็นเพียงการรายงานข้อเท็จจริง...จนถึงเช้าวันนี้ (๐๕.๐๐ น. เวลาท้องถิ่น) กระทรวงสาธารณสุขรายงานว่า จากเหตุการณ์สลายการชุมนุมเมื่อวันที่...ที่ผ่านมา มีผู้เสียชีวิตรวม ๖๓๘ ราย บาดเจ็บ ๓,๙๙๔ ราย

...จากการตรวจสอบกับจุดติดต่อ แกนนำ สมาคม ชมรมนักศึกษา แม่บ้าน และคนงาน ในชั้นนี้ ไม่ปรากฏมีคนไทยได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต จากเหตุการณ์ดังกล่าวแต่อย่างใด... 'นาย' อ่านร่างรายงานแล้วสีหน้าเครียด ครุ่นคิดอยู่พักใหญ่ แล้วว่า "บอกไปด้วยว่า เราพร้อมอพยพ ขอให้สั่งมา...ให้ทางนั้นเริ่มเตรียมเครื่องบินไว้เลย" ในภาษาของเรา มันคือสถานการณ์ระดับสีแสด ยังไม่ถึงขั้นวิกฤตแต่ต้องอพยพทันทีเมื่อมีคำสั่ง ฉันสูดหายใจลึก ก่อนกดโทรศัพท์มือถือ

๗.

ฉันไม่รู้ว่า ในช่วงสามปีนั้นฉันเขียนรายงานการชุมนุมกี่ฉบับ คงเกือบ ๑๐ แฟ้มใหญ่ มันเป็นหน้าที่ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยง ไม่อาจแกล้งลืม ไม่อาจตกข่าว ไม่อาจกะพริบตา

ทุกวันศุกร์ฉันจะต้องขึ้นไปบนดาดฟ้า ดูว่าขบวนฝูงชนที่ใกล้ที่สุดอยู่ที่ไหน จะเคลื่อนไปไหน จะปะทะกันตรงไหน บางครั้งต้องสงบใจฟังเสียงปืนกลยิงระรัวต่อสู้กันห่างไปสัก ๒๐๐ เมตร เสียงระเบิดกระหึ่มเมืองที่ทำลายตึกทั้งหลัง หลายวันต้องคอยห้ามลูกไม่ให้โผล่ไปดูหน้าต่างเมื่อมวลชนผ่านมากับเสียงโห่ร้องก้องถนน ฉันโกหกว่า เขาฉลองแต่งงาน ถ้ามีใครเผาป้อมตำรวจ ร้านค้า มีการยิงปะทะอยู่หน้าบ้าน ฉันต้องพาลูกเมียหลบไปซ่อนในห้องน้ำ หลานชายของพ่อมันหัวเราะชอบใจว่า เรากำลังเล่นซ่อนหากันใช่ไหม? ทุกวันเสาร์ฉันต้องดูว่าจะพาลูกเมียไปอยู่ ณ จุดใด โรงแรมชานเมือง สนามแข่งม้า สโมสรตำรวจ หรือบ้านเพื่อน ฯลฯ เราต้องย้ายหนีแนวยิง หนีจุดปะทะไปเรื่อย ๆ จนเมียประกาศสัจธรรมว่า "คนเราถึงที่ตาย อยู่ที่ไหนก็ตาย ก้างติดคอก็ตายได้" ฉันได้ค้นพบทฤษฎีใหม่ว่า คนเรายิ่งรู้น้อย ยิ่งกลัวน้อย ยิ่งไม่รู้อะไรเลย ยิ่งไม่

กลัวอะไรเลย เหมือนหลานชายของพ่อ ฉันไม่เคยเห็นเขาอึดอัด หวาด ผวา ทุรุนทุราย ตราบใดที่มีตุ๊กตาไดโนเสาร์ตัวนั้น

๘.

ถ้าเพียงแต่เชื่อพ่อในวันนั้นแล้วเดินไปบนถนนดนตรี ฉันคงได้อยู่ ในโลกสุข สงบ สำรวม สมถะของพ่อ ถ้าย้อนเวลาได้ฉันจะไปฟังดนตรี แทนที่จะไปดูการหาเสียงเลือกตั้งกลางสายฝนจนจับไข้

ค่ำคืนอันยาวนาน คืนแล้วคืนเล่า ความเหนื่อยล้าจากภาพการต่อสู้จากข่าวสารทุกช่องทางและโทรทัศน์นับร้อยช่อง เสียงการปะทะที่สะพานใหญ่และที่สี่แยกห่างไปกิโลเมตรเดียว ทำให้ฉันต้องหาทางพาใจไปอยู่ในโลกอื่น ฉันกินยาแก้ปวดหัว ลองเคี้ยวใบกระท่อมแกตที่คนแถวนั้นเขาเอาไว้เคี้ยวให้ลืมโลก แต่มันฝาดเฝื่อนจนต้องบ้วนทิ้ง บางครั้งลองฟังธรรมมะ ฟังผู้นำจิตวิญญาณหลากหลายสำนักเทศนา มันช่วยให้สงบใจได้หลายนาที แต่พอเสียงปืนดังอยู่หน้าบ้าน คำพระท่านว่า “เมื่อความตายมาถึง ก็จงยิ้มรับ” เตลิดหายไปในเสี้ยววินาที

ในบางคืนที่อุณหภูมิการเมืองใกล้จุดเดือด ฉันลองกลับไปอยู่ในโลกของพ่อ กลับไปในจักรวาลดนตรีอันชุ่มเย็น อบอุ่น อ่อนหวาน ละมุน ละไมที่พ่อให้มาตั้งแต่เด็ก เสียงทิพย์ของมัณฑนา โมรากุล อ้อย อัจฉรา นริศ อารีย์ เพ็ญศรี พุ่มชูศรี ชาญ เย็นแข ราตรี ศรีวิไล ปลอบประโลมใจให้ผ่านพ้นคืนตึงเครียดไปได้จนหมดเวลาเคอร์ฟิว บางวันฉันลองฟังเพลงของพ่อที่ผุดขึ้นมาในภวังค์

ฉันไม่เคยชอบเพลงของพ่อ มันทั้ง “สั่ง” “สอน” และ “สวย” เกินไป มีแต่คำงาม คำกวี ไม่มีคำดิบๆ ด่วนๆ ไม่มีท่อนฮุก ไม่มีคนอกหัก ไม่มีความสลดหดหู่ ไม่มีผู้ถูกกระทำ ไม่มีความเหลื่อมล้ำ หิว

หรืออิ่มก็ยิ้มพอกัน ยากดีมีจนก็คนเหมือนกัน พ่อไม่เคยเขียนถึงความทุกข์ยาก ไม่เคยมีดินแยกแตกระแหง แต่เขียนว่า อีสานคือบ้านเกิดประเสริฐนักหนา เบิ่งมองฟ้า นั้นยังมีเมฆแห่งความหวัง...โลกโสภา ชีวาโสภิณ ฉันหมั่นทำกิน กอปรสินทรัพย์จากแดนนา ไม่มัวง้อรอโชคชะตาพึ่งภูมิปัญญา โถมแรงเสาะหาเงินทอง...หรือพ่อกลายเป็นคนบนยอดพีระมิดที่ไม่รู้สึกรู้สากับความลำเค็ญของผู้คน...ฉันรู้ว่าไม่ใช่

อาจเป็นเพราะเกิดมากำพร้าพ่อ แล้วแม่มีผัวใหม่ พ่อจึงผ่านความยากลำบากมามากเกินพอ แม่เคยเล่า...พ่อต้องเดินตีนเปล่าข้ามทุ่งนาห้วยหนองวันละหลายกิโลเข้ามาเรียนในเมืองโดยมีแต่ใบตองกุงมุงกันแดด ต้องหาเงินเล็กเงินน้อยเลี้ยงตัวมาตั้งแต่เด็ก เก็บกาบไผ่เอาไปขาย รับจ้างขุดดิน ทำเกลือสินเธาว์ รับจ้างเขียนจดหมายรัก แต่งเพลงแต่งกลอน แม้กระทั่งเชียร์รำวง แม่ว่า ตอนรุ่นกระทงพ่อมีสาวน้อยคอยเอาขนม สมุด ปากกา ยางลบ ดินสอ มาให้อยู่ไม่ขาด...ด้วยเวทนาชีวิตรันทดของพ่อคงต้องเอาดราม่านักร้องประกวดหลายเวทีมารวมกัน แต่ฉันก็ไม่เคยเห็นพ่อโศกสลดรันทดท้อในชีวิต อาจเพราะพ่อสร้างตัวมาด้วยสมองด้วยสองมือ ไม่เคยรอความช่วยเหลือจากใคร จนไต่เต้าจากครูประชาบาล มาเป็นอาจารย์มีตำแหน่งทางวิชาการไม่แพ้ใคร พ่อจึงมองเรื่องร้ายเป็นเรื่องเล็กได้ทุกเรื่อง เปลี่ยนความขมขื่นให้เป็นเรื่องขบขันได้ทุกครั้ง

ฉันไม่ชอบเพลงของพ่อเพราะมันเหมือนนิยาย โลกที่มีแต่ชายชาตรี กุลบุตรและกุลสตรี มีแต่ความรักให้ทุกสรรพสิ่ง รักท้องฟ้า เมฆลอย ปรอยฝน สายหมอก โขดเขา ดาวและเดือน รักหริ่งหรีดเรไร ดอกคูณ ดอกคัดเค้า ดอกฝ้าย ดอกสะเลเต จนถึงดอกงิ้ว รักกระทั่งเนิน โนน โพน บึง ป่า รักทุ่งนา ป่าดอยสูง คุ้งห้วยคลอง รักทุกละอองธุลีดินในถิ่นไทย แม้แต่เพลงรักแท้ๆ พอหนุ่มสาวจะเคล้าเคลียกันพ่อยังเขียนให้

หวนคิดคำนึงถึงชาติบ้านเมือง...เงาไผ่ไออ้อมแขนอุ่น คำพ้ออ้อนคุณคงรู้ จูบใช่เล่ห์ชู้เชิงเดียว อยู่ท้องนาเกิดฟ้าเมืองไทย ผืนดินใดอุ่นใจเหมือนทุ่งไทยนั่น มีลูกจะพร่ำสอนสั่งให้รักถิ่นดังชีวัน ร่วมกอรักกันเสมือนลำไผ่... ไผ่นอกกออย่างฉันไม่เคลิบเคลิ้ม แล้วก็อีกเพลงหนึ่ง...อยู่กับเธอในความมืดครึ้มคืนนั้น ดาวสวรรค์คงเล็งรู้ได้ ว่าเหนือกว่าชื่อในรัก สองใจเราภักดิ์แผ่นดินไทย เทิดราชศาสน์ไว้เหนือฟ้า...

ในวัยแห่งความฝัน ฉันคิดว่า โลกของพ่อมีแต่ความหวังอันเบาหวิว เพลงของพ่อมีแต่ความบริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่มีการต่อสู้ ไม่มีคู่ขัดแย้ง แดนสวรรค์ที่พ่อวาดมีแต่คนถือศีล ประพฤติธรรม ไม่ก่อเวรกรรม สั่งสมบุญทาน บำรุงวัดเหมือนบำรุงบ้าน มุ่งถึงนิพพานตามพุทธองค์ ในวัยฮอร์โมนพลุ่งพล่าน ฉันคิดว่าถ้าคนเราไม่มีกิเลส ตัณหาราคะ อิจฉาริษยา อาฆาตพยาบาท ไม่แย่งชิงอำนาจ ไม่เข่นฆ่ากันเหมือนในสามก๊ก แล้วโลกนี้จะเหลืออะไรให้ค้นหา

ยามนั้น ฟังเพลงพ่อทีไรเหมือนเตรียมตัวสอบวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม มันคอยแต่จะอบรมบ่มนิสัย มันแสลงใจคนแบบเรา ๆ ครับพ่อ เหมือนในเพลงประจำโรงเรียนเก่าของฉันที่พ่อว่า ชีวิตทุกชีวิตมีคุณค่า ใช่รอชะตาวาสนานำไป ความรู้ทุกคนเรียนทันกันได้ สุดแต่สนใจทุนทรัพย์ สติปัญญา และเราต้องสร้างชีวิตสมบูรณ์มีคุณค่า เติบกล้าเป็นพลเมืองดี... เราต้องช่วยกันทำงานหนักให้เป็นงานเบา จรรยาดี มีวิชา กีฬาเด่น ทำการงานเป็น คือสมบัติของเรา เรียนให้รู้ สู้ชีวิต พิชิตความเขลา...หรือเพลงมาร์ชโรงเรียนแถวภาคเหนือที่พ่อแต่งว่า พวกเราเรียนดี ประพฤติดีและทำงานดี รักสามัคคี รักหมู่พร้อมเพรียงพึ่งพาสุขสม มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมไทย นั่นคือหลักชัยของพวกเรา...

อาจเป็นเพราะฉันเริ่มแก่เฒ่า อาจเป็นเพราะฉันกับลูกและเมียตกอยู่ในโลกป่วน ติดอยู่กลางการยิงต่อสู้ อยู่กับความเดือดดาล เคียดแค้น

และชิงชังมาสามปีเต็ม อาจเพราะฉันเห็นโลกมาหลากหลายแบบตลอดสามสิบปีในชีวิตเร่ร่อน ฉันจึงพอจะเข้าใจโลก ไม่ว่าจะเข้าใจถูก หรือเข้าใจผิด

อาจด้วยเหตุนั้น เพลงของพ่อจึงฟัง “เข้าหู” มากขึ้นในวัยนี้ ในฐานะพ่อคน ถ้าลูกฉันจะเป็นนักเรียนในฝันเหมือนในเพลงของพ่อ...เป็นผู้รู้ดี เป็นผู้เจริญทั้งกายและใจ รักหน้าที่ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ เชิดชูคุณธรรม มีศีลธรรมจรรยา มารยาทงาม เลิศวิชาการ กีฬาเด่น เปี่ยมสามัคคี สุขุมรอบคอบ เรียนรู้สิ่งดี เติบโตดี ประพฤติดี เป็นศักดิ์ศรีสืบช่วงชาติไทย มันก็ไม่ได้เชยแสนเชยอย่างที่นักเรียนนักเลงอย่างฉันเคยคิด และถ้าลูกเติบโตมาใน แผ่นดินบุณยา อุดมข้าวปลาพรรณพืชไพร สงบร่มเย็นเป็นสุขใจ แม้เป็นภาพหวัง ก็ยังดีกว่าเกิดมาวิ่งหนีแก๊สน้ำตา ภาพเด็กชายวัยสี่ขวบวิ่งหนีกระสุนไม่ใช่ภาพน่าจดจำ พูดภาษาการเมืองที่อ ๆ คงไม่มีพ่อคนไหนไม่ว่าความคิดจะก้าวหน้าแค่ไหน อยากให้ลูกโตมาในรัฐที่ล้มเหลว กำลังล้มเหลว หรือสิ้นชาติสิ้นแผ่นดินจะอาศัย เหมือนที่ฉันผ่านพบและเห็นมา

หลังรอดชีวิตมาได้ ฉันเคยนึกเล่น ๆ ว่า ถ้าเพลงของพ่อกลายเป็นเพลง ‘ต้องห้าม’ แล้วยอดวิว ยอดไลก์พุ่งจากหลักร้อยกลายเป็นหลักล้านหรือหลายร้อยล้านก็คงจะดี ถ้าโลกเรามีแต่คนใจบุญสุนทานอบอุ่น อ่อนหวาน เปี่ยมด้วยรัก น้ำใจ อภัย ไมตรี และสามัคคีไม่เบียดเบียนกันอย่างที่พ่อวาดไว้ในเพลง มันก็คงดีกว่าโลกหยาบกระด้างโหดร้าย เลือดเย็น บางทีคำกวีของพ่ออาจท้าให้ผู้คนมีภาษาอันสุนทรี ลดการเชือดเฉือนทิ่มแทงกันด้วยวาจา ลดการสรรหาโวหารอันเผ็ดร้อนมาตอบโต้กันไปมาเพื่อความสะใจ

ฉันว่า คงมีคนบางพวกบางประเภทฟังเพลงของพ่อแม้จะแค่หลักร้อย แต่หลายร้อยเพลงที่พ่อแต่งมาตลอดหลายสิบปี ฉันว่า พ่อได้

ทำหน้าที่ของครูคนหนึ่ง ทำหน้าที่ของคนคนหนึ่งแล้ว

๙.

ซาอิดกับลูกน้องคนสนิทมาร่วมส่งคนไทยที่สนามบิน เขาช่วยคุยกับเจ้าหน้าที่ ตม. ช่วยแก้เรื่องติดขัดจนทุกอย่างราบรื่น เขาดูจะชอบนิสัยใจคอคนไทยด้วยใจจริง พูดคุยทักทายคนนั้นคนนี้อย่างเป็นกันเอง มีสาวน้อยนักศึกษาหรือแม้กระทั่งหนุ่มๆ รอคิวขอถ่ายรูปอยู่ไม่ขาด เขาหยอกล้อเฮฮากับคนไทยราวกับว่า สถานการณ์ไม่สงบไม่ใช่เรื่องใหญ่

เราส่ง “ผู้อพยพ” กลุ่มสุดท้ายขึ้นเครื่องบินเที่ยวพิเศษเมื่อตอนสองทุ่ม รวมแล้วน่าจะประมาณ ๑,๗๐๐ คน ฉันต้องรายงาน “นาย” ภายในครึ่งชั่วโมง ฉันอดนอนมาหลายคืนจนไม่ชวนซาอิดดื่มกาแฟ ก่อนลา ฉันบีบมือสองข้างของเขาแน่นเป็นการขอบคุณ แล้วอดไม่ได้ที่จะถามถึงโม ฮัสซัน

“คงไม่หนีไปไหน นักสู้ยังไงก็ยังเป็นนักสู้ ต้องดูกันต่อไป” ฉันคิดครู่หนึ่ง ก่อนกระเซ้าว่า

“ไหนวันนั้นบอกว่าไม่มีอะไรรุนแรง แล้วไงล่ะ?” ซาอิดได้แต่หัวเราะร่วน

“ก็มันไม่มีอะไรจริงๆ มันก็นิดๆ หน่อยๆ สนุกๆ แค่นั้น ป่านนี้พี่ยังไม่ชินอีกหรือ” เขาว่า

“คนไทยขี้ตกใจมากไปหน่อย เรื่องแค่นี้ก็จะหนีกลับบ้าน”

ฉันเล่าว่า หอพักนักศึกษาบางคนโดนกระสุนพรุนหลังคาแต่โชคดีที่หนีทัน บางคนถูกพวกฉวยโอกาสจี้ชิงทรัพย์ บางคนถูกการ์ดไม่ทราบฝ่าย “อบรมมารยาท” ไปเล็กน้อยโทษฐานที่เดินเฉียดที่ชุมนุม

“ก็แค่นั้นเอง ทำไมต้องลงทุนขนาดนี้ รัฐบาลคงหมดไปเยอะ

ใช่ไหม?"

ฉันบอกว่า มันเป็นหน้าที่ 'ผู้อพยพ' ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาฐานะไม่ดี รัฐต้องดูแล ส่วนพวกผู้ใหญ่ คนงานที่พึ่งตัวเองได้กลับไปเองแล้ว ที่สำคัญถ้าใครเป็นอะไรไปแม้แต่คนเดียวมันคือ 'หายนะ' ของฉัน ของหลายหน่วยงาน และอาจเดือดร้อนถึงรัฐบาล

"คนไทยนี่โชคดีนะ มีคนห่วงใย เป็นอะไรที่น่าอิจฉา" เขาว่า ฉันไม่ได้ยินสุ้มเสียงประชดประชัน "ผมอยากลาพักร้อนไปเมืองไทยอีก... รู้ไหม ไปทีไรพอลงเครื่องบิน พอสูดหายใจเข้าไป รู้เลยว่านี่แหละกลิ่นอายแห่งอิสรภาพ" ฉันล้อว่า สามปีที่ผ่านมา เขายังสูดควันปืนและแก๊สน้ำตาแห่งเสรีภาพไม่พอหรือ ซาอิดได้แต่หัวเราะไม่หยุด บีบมือฉันแน่น

"ใจเย็นๆ พี่ ใจเย็นๆ" เขาว่า แล้วหัวเราะเสียงดัง

๑๐.

หลังพิธีบายศรีสู่ขวัญ ฉันถามพ่อว่า รู้สึกอย่างไรที่เด็กรุ่นลูก รุ่นหลานมันวิจารณ์ในยูทูบว่า เพลงของพ่อเป็นเพลงเพื่อชาติ (หน้า) เพลง 'โลกสวยยุคไดโนเสาร์' เพลงที่ไม่มีเสียงแห่งยุคสมัย คำถามคงสะกิดกวนใจจนพ่อต้องตั้งท่าเลคเชอร์ชุดใหญ่เหมือนอยู่ในเวทีวิชาการ

"อะไรๆ ในโลก มันก็เก่าได้ทั้งนั้น มันเป็นเรื่องธรรมดา แต่ศิลปินไม่ต้องไปแข่งกันหาความใหม่อย่างเดียวหรอก" แล้วคำพูดก็พรั่งพรูเหมือนอยู่ในห้องบรรยาย... "พ่อไม่ได้แต่งเพลงเพื่อใคร ไม่ได้อยากดัง ไม่ได้หวังจะสั่งสอนใคร ไม่ได้คิดจะเป็นอมตะนิรันดร์กาลหรือคิดจะเปลี่ยนแปลงโลก พ่อแต่งเพื่อให้ดนตรีที่มีอยู่เต็มกายเต็มใจได้ผ่านออกมาสู่โลกภายนอก ก็เท่านั้น" ฉันปล่อยให้พ่อระบายพักใหญ่จึงถาม

ถึงทฤษฎีที่คาใจ

“ดนตรีมันก็เหมือนการเมือง มันมีทั้งความขัดแย้งและเอกภาพอยู่ในตัวเอง ที่สำคัญคือการหาสมดุลของโลกภายนอกกับโลกภายใน” ฉันท้วงว่า มันยากเกินจะเข้าใจ พ่อทำหน้าหมดอาลัย เหมือนตอนสอนฉันดีดพิณ

“งั้นเอาง่าย ๆ ดนตรีคือเสียง แต่ไม่ใช่เสียงทุกอย่างในโลก เสียงทุกเสียงในธรรมชาติจะเป็นเสียงดนตรี เสียงดนตรีต้องเป็นเสียงที่ควบคุมได้ ควบคุมจังหวะ ควบคุมทำนอง ควบคุมการประสานเสียงมันถึงจะเป็นเสียงดนตรีที่สมบูรณ์...มันถึงจะครบคีตลักษณ์ ครบคีตศิลป์”

ฉันเห็นภาพ เห็นตรรกะที่ไม่ได้ซับซ้อน การเมืองที่ดีอย่างน้อยก็ต้องควบคุมได้ การเมืองที่คุมไม่ได้ บ้านเมืองที่ปกครองไม่ได้ ลิเบีย ซีเรีย เยเมน ฯลฯ ฉันเห็นมา คงเหมือนเสียงที่ควบคุมไม่ได้ ใช่ไหมพ่อ

“ที่เหมือนกันอีกอย่างคือ ดนตรีไม่มีกฎตายตัว แม้แต่วงดนตรีใหญ่ แม้แต่ซิมโฟนี ถึงต้องเล่นตามโน้ต มีวาทยกร มีศิลปินเดี่ยว มีนักดนตรี ทุกคนเล่นตามหน้าที่ แต่ขนาดเล่นตามโน้ต แต่ละวงก็เล่นไม่เหมือนกัน ศิลปินแต่ละคน นายวงแต่ละคนก็ตีความโน้ตดนตรีไม่เหมือนกัน บางคนก็เล่นนอกครู บางคนก็ ‘ด้น’ ไปตามจินตนาการ แต่ถึงอย่างไรก็ต้องคุมได้ถึงจะฟังเพราะ” ฉันถามว่า คงเหมือนการเมืองที่ไม่มีสูตรสำเร็จ ต่อให้มีรัฐธรรมนูญ มีผู้นำ มีรัฐสภา มีข้าราชการ มีพรรคการเมือง แต่ถ้าพากัน ‘ด้น’ ตะพึดตะพือ จนเข้ารกเข้าพง เล่นกันคนละเพลง แถมตีกันกลางเพลงก็คงจะมีแต่พัง

“คงจะยังงั้น” พ่อนิ่งพักหนึ่งแล้วว่า “อีกอย่างหนึ่งคือความเงียบ เสียงกับความเงียบนั้นสำคัญพอ ๆ กันสำหรับดนตรี ความเงียบเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสาร การถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก”

“การเมืองก็ต้องมีความเงียบ ถ้าเอาแต่แข่งกันแหกปาก เอาแต่

ร้องตะเบ็งเซ็งแซ่แช่งชักกันไม่หยุดไม่หย่อน มีแต่คนอยากพูดแต่ไม่มีคนอยากฟัง ก็คงไปไม่รอด”

ฉันพยักหน้า ฉันไม่ต้องการตัวอย่าง ฉันรู้จักเสียงที่คุมไม่ได้ ฉันรู้จักโลกที่ไม่เคยเงียบ ฉันรู้จักโลกในไฟแห่งความฝันที่ฉันทิ้งไว้ข้างหลัง.